

Ομιλία της Κατερίνας Αγγελάκη Ρουκ, στην παρουσίαση των
“Φωτοποιημάτων”.

«Οι φίλοι λένε πως με τις φωτογραφίες μου συλλαμβάνω εικόνες, καταστάσεις, πράγματα που αξίζει ν' αποτυπωθούν, υπηρετώντας, όχι τόσο εικαστικά, αλλά κυρίως σημειολογικά την ανάγκη να καταγράψω πέρα από το αυτονόητο και το επέκεινα» γράφει στον Πρόλογο του βιβλίου του ο ίδιος ο Φωτοποιητής. Αλλά για μένα η πολύτεχνη αυτή έκδοση ξεπερνάει τα όρια της απλής καταγραφής. Αγγίζει το σχεδόν μεταφυσικό ερώτημα: τι ήρθε πρώτα; Ο λόγος ή η εικόνα; Ή μάλλον: τι θρέφει το ένα και τι το άλλο; Η εικόνα τον λόγο ή ο λόγος την εικόνα; Και όχι μόνο σε τούτο το συγκεκριμένο έργο, αλλά στην πλάση, στη ζωή μας, στη σκέψη μας. Τι βάζει μπρος τη συλλογιστική μας; Τι δίνει σώμα, μορφή στις εντυπώσεις μας; Ένα ηλιοβασίλεμα μας κάνει να σκεφτούμε το τέλος της ζωής ή σκεφτόμαστε το τέλος της ζωής και βρίσκουμε την απεικόνισή του στη δύση του ήλιου;

Χωρίς βέβαια να δίνει απαντήσεις ο Γ.Δ. πλησιάζει τη ρίζα της απορίας δημιουργώντας κάθε φορά μια διαφορετική ισορροπία ανάμεσα στο λόγο και την εικόνα. Ελπίζω να μην υπεραπλουστεύω όταν βλέπω τις ενότητες να χωρίζονται σε τρεις κατηγορίες.

Στην πρώτη παρατηρώ ότι όταν η εικόνα είναι πολύπλοκη, ο λόγος είναι απλός. Εδώ εντάσσονται οι ενότητες ΚΟΥΚΛΕΣ και ΧΟΡΟΣ. Ένα παράξενο γυναικείο πρόσωπο στις ΚΟΥΚΛΕΣ σαν σπασμένη πέτρα, συνοδεύεται από τον απλό στίχο: «Αν όλα αυτά δεν είναι έρωτας τότε παντού κενό αγαπημένη». Στο ΧΟΡΟ πάλι μια αέρινη, σαν όνειρο γυναικεία σιλουέτα, έχει δίπλα της τον στίχο: «Τα κορμιά –φορές– δείχνουν τον δρόμο στις ψυχές». Και όταν λέω: λόγος απλός εννοώ στην έκφρασή του και όχι στο περιεχόμενο.

Στη δεύτερη κατηγορία παρατηρώ το αντίθετο: ο λόγος είναι πολύπλοκος και η εικόνα απλή. Εδώ εντάσσονται οι ενότητες ΙΧΝΗΛΑΣΙΕΣ και ΠΟΡΤΡΑΙΤΑ. Ατενίζοντας ένα πορτραίτο λέει: «Μια μικρή διαφορά στη

ματιά είναι. Γι' αυτό έκανες την παλέτα σου τεράστια σχέδια, σφίγγεις το μολύβι, σημαδεύεις το χρόνο και ζωγραφίζεις τη μνήμη των αυριανών σου ημερών». Και μια απλή φωτογράφιση της δύσης του ήλιου, στεφανώνεται με τους στίχους: «Φυλάκισα το σούρουπο με εύθραυστα μολύβια, που μεταγγίζουν το βάρος της καρδιάς σε λευκά χαρτιά». Και η συγκλονιστική απλή εικόνα δυο κεριών μέσα στη νύχτα συνοδεύεται από τους βαθύτατους στίχους: «Δεν μπορούσα ποτέ να ενώσω το φως με το σκοτάδι χωρίς να σκοτώσω το ένα από τα δύο».

Και υπάρχει και η ενότητα ΠΑΡΑΘΥΡΑ που δεν ανήκει σε καμιά από τις παραπάνω δυο κατηγορίες. Θα έλεγα ότι υπάρχει εδώ ένας υπερρεαλισμός και στον λόγο και στην εικόνα. Ένας υπερρεαλισμός που αντιστοιχεί στην ακριβή έννοια του όρου. Οι εικόνες εδώ, μ' ένα πρώτο βλέμμα σου φαίνονται κανονικές, αλλά μ' ένα δεύτερο κάτι είναι αφύσικα εκεί ζαρωμένο, τσαλακωμένο. Το ίδιο και οι στίχοι. Ένα μυστηριώδες υπονοούμενο σαν να κρύβεται κάτω από τις λέξεις που εμφανίζονται απλές: «Εκεί που κατοικώ φυλάκισαν ελπίδα, Άνοιξη κι ανάσες και το ξημέρωμα απόκαμε και ξέχασε να έρθει».

Κλείνοντας το τεράστιο αυτό βιβλίο νιώθω κάτι σαν ξαλάφρωμα, που, όχι μόνο δεν απαντήθηκε το ερώτημα, αλλά ζωντάνεψε και πήρε σάρκα και οστά. Πώς βλέπει τον κόσμο ο εκ γενετής τυφλός; Πώς καταλαβαίνει τον κόσμο ο παράνομος;

Λέει ο Γ. Δ. για τον τυφλό με το μπαστούνι: «αφού μόνον οι τυφλοί έχουν το προνόμιο να βαδίζουν στο σκοτάδι βέβαιοι για την κίνηση μπροστά». Και για την ταραγμένη σκέψη: «Ήταν οι μέρες δύσκολες κι έβγαλε απ' τις προγονικές αποθήκες τις ομορφότερες ασπίδες».

Και το καινούργιο ερώτημα αναδύεται: Αξιζει άραγε μια εικόνα χίλιες λέξεις; Ο Γ.Δ. δεν απαντά. Απλά κορυφώνει το ερώτημα.

Αθήνα 2 Δεκεμβρίου 2010

Κατερίνα Αγγελάκη-Ρουκ